

освіту», ні закон «Про вищу освіту» не містить відповідних норм. Отже, аналізуючи вищезгадане положення ч. 3 ст. 9 законопроекту можна говорити поки що про декларативний характер цієї норми та необхідність вдосконалення правового регулювання в цьому напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Красюк Т. В. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів III та IV рівнів акредитації: дис. ... канд. юрид. наук :12.00.05. Харків, 2008. 207 с.

2. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо встановлення цільових показників діяльності керівників наукових установ, визначення стратегій і перспективних напрямів діяльності наукових установ» № 10424 від 22.01.2024 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43563> (дата звернення: 17.04.2024).

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р від 05.04.2024 р. № №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 17.04.2024).

4. Красюк Т. В. Притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності: теоретико-прикладні проблеми регламентування. *Право та інновації*. № 1 (41). 2023. С. 68–74.

*Мельник Андрій Павлович,
здобувач ступеня доктора філософії,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса*

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЛІЗИНГУ

Анотація. На основі положень Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України та Податкового кодексу України у науковій роботі ґрунтовно досліджено поняття «лізинг». Визначено, за якими ознаками та на які види поділяється лізинг та досліджено, як класифікують лізинг у доктринальних джерелах. Приділено увагу фінансовому лізингу як виду правових відносин.

Ключові слова: лізинг, договір лізингу, лізингові операції, класифікація лізингу, види.

У період війни суб'єкти господарювання зіткнулися з низкою викликів, таких як нестабільність ринку, зниження попиту на товари і послуги, зміни або переривання виробничих процесів, втрати співробітників, переїзд з територій, де активно ведуться бойові дії, збитки через руйнування майна.

У цьому контексті лізинг може виступати джерелом підтримки підприємницької діяльності, при чому суб'єкти господарювання можуть використовувати лізинг для швидкого оновлення своєї технічної бази без значних витрат на придбання нового обладнання. Більш того, з розвитком технологічного середовища та збільшенням інновацій в підприємницькій діяльності, лізинг стає не лише засобом підтримки бізнесу, але й стратегічним інструментом для забезпечення доступу до сучасних технологій.

Різні проблемні аспекти лізингу досліджували такі вчені, як: О. Васильчишин, М. Дученко, Н. Ситник, О. Тулай та інші, але з точки зору його правового визначення, це питання ще потребує подальшого дослідження.

Відповідно до ч. 1 ст. 292 Господарського кодексу України (далі – ГКУ), лізинг – це господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне володіння та користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням чи погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів [1]. Щодо об'єкту лізингу, то ним може бути нерухоме і рухоме майно, призначене для використання як основні засоби, не заборонене законом до вільного обігу на ринку і щодо якого немає обмежень про передачу його в лізинг (ч. 3 ст. 292 ГКУ).

У свою чергу, Податковий кодекс України (далі – ПКУ) дає визначення лізингової операції (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) як передачі основних засобів у володіння та користування фізичним та/або юридичним особам (лізингоодержувачам) за плату та на визначений строк (п.п. 14.1.97 п. 14.1. ст. 14 ПКУ) [2].

Що стосується видів лізингу, то ГКУ, в залежності від особливостей здійснення лізингових операцій виділяє фінансовий чи оперативний,

а за формою здійснення – зворотний, пайовий, міжнародний тощо (ч. 2 ст. 292 ГКУ).

Так, оперативний лізинг (оренда) – це операція юридичної чи фізичної особи (лізингодавця/орендодавця), за якою лізингодавець/орендодавець передає іншій особі (лізингоодержувачу/орендарю) основні засоби, придбані або виготовлені лізингодавцем/орендодавцем, на умовах інших, ніж ті, що передбачаються фінансовим лізингом (п.п. 14.1.97 п. 14.1. ст. 14 ПКУ).

Згідно з Законом України «Про фінансовий лізинг» (п. 1 ст. 1), фінансовий лізинг – це вид правових відносин, за якими лізингодавець зобов’язується відповідно до договору фінансового лізингу на строк та за плату, визначені таким договором, передати лізингоодержувачу у володіння та користування як об’єкт фінансового лізингу майно, що належить лізингодавцю на праві власності та набуте ним без попередньої домовленості із лізингоодержувачем, або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов, а також які передбачають при цьому додержання принаймні однієї з ознак (умов) фінансового лізингу [3].

Що стосується зворотного лізингу, то у п.п. 14.1.97 п. 14.1. ст. 14 ПКУ визначено, що це операція, яка здійснюється фізичною чи юридичною особою і передбачає продаж основних засобів фінансовій установі (лізингодавцю) з одночасним зворотним отриманням таких основних засобів такою фізичною чи юридичною особою (лізингоодержувачем) в оперативний лізинг (оренду) або фінансовий лізинг.

Слід зазначити, що законодавство не містить поняття пайового лізингу, однак з самої назви випливає те, що такий лізинг здійснюється на основі багатостороннього договору. Даний вид лізингу називають ще груповим, і особливість його полягає в тому, що до лізингових операцій залучаються кредитор або кредитори, які інвестують свої кошти.

За договором лізингу, згідно з ч. 1 ст. 806 Цивільного кодексу України, одна сторона (лізингодавець) передає або зобов’язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві) у володіння та користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності і було набуте ним без попередньої домовленості із лізингоодержувачем (прямий лізинг), або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг), на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі) [5]. З визначення договору лізингу випливає те, що лізинг мож-

на поділити на прямий і непрямий лізинг. Прямий лізинг – це вид лізингу, при якому власник самостійно здає об'єкт лізингоодержувачу, а непрямий – здійснюється через посередника.

Інше визначення лізингу надає Конвенція про міжнародний фінансовий лізинг УНІДРУА, де лізинг є операцією, за якою одна сторона (орендодавець): а) укладає на умовах іншої сторони (орендаря) договір (контракт на поставку) з третьою стороною (постачальником), відповідно до якого орендодавець закуповує обладнання або засоби виробництва на умовах, затверджених лізингоодержувачем; б) укладає контракт (договір оренди, лізингова угода) з лізингоодержувачем, надаючи лізингоодержувачеві право користування обладнанням за умови виплати орендної плати [4]. При чому, міжнародний лізинг являє собою операції, що підпадають під юрисдикцію декількох держав.

Слід також звернути увагу на класифікацію, яку надає Б. В. Дергачук, а саме, за такою ознакою, як наміри учасників, він поділяє лізинг на терміновий (одноразовий) лізинг, який передбачає одноразову передачу об'єкта в лізинг на певний термін, та поновлювальний (револьверний) лізинг, при якому передбачена періодична заміна обладнання на зав'язку орендаря новими, більш сучасними об'єктами того ж роду, або на обладнання, яке згідно з технологією необхідне лізингоодержувачу на наступному етапі виробничого циклу.

Класифікуючи за ознакою ступеня новизни майна, автор виокремлює лізинг нового майна, який передбачає передачу у лізинг майна, яке ще не було у використанні та лізинг вживаного майна (повторний лізинг), що передбачає передачу у лізинг майна, яке вже було у використанні, або було раніше передане в лізинг, а потім повернуте лізингодавцю [6, с. 9].

Отже, положення щодо лізингу містяться у багатьох актах національного законодавства, однак визначення цього поняття в нормативно-правових актах різняться, внаслідок чого виникають проблеми при тлумаченні. Більш того, законодавство не містить єдиної повноцінної кваліфікації лізингу, а також визначень окремих видів лізингу. Закріплення уже наявних у доктринальних джерелах класифікацій лізингу та їх визначень хоча і може зменшити правову невизначеність, проте не допоможе уникнути суперечностей при застосуванні законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №436-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 №2755-VI. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

3. Про фінансовий лізинг: Закон України від 4 лютого 2021 року №1201-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>.

4. Конвенція про міжнародний фінансовий лізинг УНІДРУА від 11 січня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_263#Text.

5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №435-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

6. Дергалюк Б. В. Методичні підходи до класифікації лізингу в Україні: проблеми та перспективи. НТУУ «КПІ». 2011. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/19948082-8134-419b-9cac-419f3bdc16d0/content>.

*Дюкарєв Володимир Олександрович,
аспірант кафедри фінансового права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ДО ПИТАННЯ ВАЖЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРИНЦИПУ ФІСКАЛЬНОЇ ПРОЗОРОСТІ

Анотація. У публікації наголошено на актуальності та важливості принципів публічної фінансової діяльності, і зокрема принципу фінансової прозорості. Фінансова прозорість є важливим елементом ефективного управління державними фінансами, та сприяє формуванню довіри на приватному ринку та підтримує економічну стійкість.

Ключові слова: фінанси, публічна фінансова діяльність, правове регулювання, принципи, фінансова прозорість.

Для будь-якої держави наявність гармонічно розвиненої сфери публічних фінансів є одним з основоположних моментів її здатності виконувати свої основні функції та успішно протидіяти наявним загрозам і викликам сучасності. Причому в умовах сьогодення від налагодженості процесу обігу публічних фінансів у державі, її спромож-